

La construcció amb pedra seca

Què és la pedra seca? Tècnica ancestral de construcció basada en encaixar pedres sense emprar argamassa o altres materials per unir-les. Al llarg de la història, moltes generacions han extret, dels que acabaven essent camps de conreu, les pedres que n'impedien la llaurada. Aquestes pedres han servit per construir els marges i els murs de pedra seca, que protegeixen i limiten els camps.

Patrimoni Cultural Immaterial de la Humanitat

Al 2018, la pedra seca ha estat inclosa en la Llista Representativa del Patrimoni Cultural Immaterial per a la UNESCO.

La tècnica:

- No es fan fonaments
- A les bases del marge es posen les pedres de major dimensió.
- Es necessiten pedres clau, més llargues que amples, per repartir al llarg del mur.

Els valors de la pedra seca :

Fer marges de pedra seca amb les pedres del lloc permet guanyar terrenys per als conreus, un drenatge òptim, i a més afavoreix:

- Regulació hídrica en pendents
- Conservació de la humitat
- Retenció del sòl
- Conservació de la biodiversitat
- Compartimentació de les masses forestals, minimitzant el risc d'incendis en actuar com a tallafocs

[Fitxa pràctica "Pedra seca"](#)

[Dossier "Paisatges de la Pedra seca"](#)

LA PEDRA SECA

un passat amb molt futur

Al segle XVIII es va produir una gran expansió del cultiu del raïm a Catalunya, a rel del declivi d'aquest conreu a França per la plaga de la fil·loxera. S'estima que el 40% de l'espai agrícola estava format per murs de pedra seca. Quan la fil·loxera va arribar a Catalunya, cap a 1880, la majoria d'aquests camps es van abandonar. Actualment l'espai conservat amb murs de pedra seca només és del 3%.

El passat de la pedra seca

1. LA MASIA:

La casa vinculada a l'explotació de la vinya, la ramaderia de cabra i la plantació d'ametllers i cereals condicionen la presència de molts **elements en pedra seca**.

1 Masia de dues plantes i golfes	7 Feixes de vinya
2 Cobert exterior	8 Murs de pedra seca
3 Pou	9 Barraca de vinya
4 Ametllers i oliveres	10 Fondo
5 Ramat	11 Màquia de garric i margalló
6 Feixes de cereals	

2. EL BOSC

Per a l'explotació d'altres recursos, també es feien construccions amb pedra seca.

Pou de glaç

Forn de calç

Pou

3. ELS CAMINS RAMADERS

La transhumància va establir els camins de pas d'ovelles, cabres i bous. Aquests camins són les veredes: una via molt ampla pel pas dels ramats limitada per parets de pedra seca per a encaixar els ramats i evitar que entraren dins dels camps sembrats.

Barraca de vinya

Camí ramader

El futur de la pedra seca

1. Conservació del territori i la natura

Mitigació efectes del canvi climàtic

Els murs de pedra seca poden millorar eficaçment la resistència del territori al canvi climàtic. Al Mediterrani, les fortes riuades, les sequeres extremes i el perill d'incendis es poden mitigar amb la recuperació dels bancals i els marges que retenen el sòl i la humitat. La restauració del paisatge de la pedra seca dona resposta a reptes com la degradació i la pèrdua de capital natural, al canvi climàtic i a un augment alarmant dels riscos de desastres naturals.

2. Dinamització social i cultural

Associacionisme i etnografia

Dinamització de col·lectius locals.

Les associacions difonen i posen en valor el patrimoni local. Les restes de pedra seca afavoreixen l'aparició de col·lectius per la seva conservació. Podem dir que són elements de dinamització local i de recuperació de la memòria col·lectiva.

La pedra seca és un recurs per a l'experimentació de l'art amb la natura i el paisatge, que entronca amb corrents d'expressió d'art contemporani com el *land art*. Això permet apropar la tècnica a una gran varietat de públics, des d'escolars fins a públic especialitzat en l'art.

Art i pedra seca

El futur de la pedra seca

3. Dinamització econòmica

La recuperació de l'ofici de marger

Actualment s'està contribuint a la recuperació d'un ofici gairebé desaparegut. Reivindicar la tècnica com a vàlida per al futur de diverses construccions i la promoció d'Escoles de formació de margers, garanteix la perduració d'un saber acumulat al llarg de generacions, que és immaterial, intangible, però que determina el desenvolupament de zones rurals i genera llocs de treball arrelats al territori.

Margers del segle XXI

Agricultura local i tradicional

Recuperació de terrasses de vinya

Els projectes de vinyes ecològiques consoliden i integren els murs de pedra seca i contribueixen a la seva recuperació. L'enoturisme, en paral·lel, és un motor turístic de primera magnitud, que en aquest cas integra el paisatge del vi i de la pedra seca.

La pedra seca, un recurs per impulsar el territori

Ja existeixen força iniciatives que articulen la conservació d'aquest patrimoni rural, i que el promouen com a atractiu turístic, combinant-ho amb exposicions temporals d'artistes del territori, amb obra vinculada a la pedra seca, a l'arquitectura popular, a la societat rural, a la història del territori, i també a l'excursionisme i el senderisme. L'ajuntament de Torrebesses, al Segrià, n'és exemplar.

El Turisme de la pedra seca

12^è CONCURS DE
FOTOGRAFIA
DE LA PEDRA SECA
TORREBESSES
2021

